

A sülysápi Kisboldogasszony-templom története

Írta: Katus Norbert

2013. szeptember 12. csütörtök, 17:32 - Módosítás: 2013. szeptember 12. csütörtök, 17:53

Sülysápon, az öregfalunak is nevezett részen, a 31-es főút mellett áll az egyszerű, fehér „ruhába” öltöztetett, több mint 500 éves Kisboldogasszony-templom.

Ahogy végigmérjük a vélhetően mesterséges dombon álló építményt, a poligonális szentély záródásában látható XV. századi gótikus ablakokat, a terméspalával borított tetőt, megüti a szemünket a torony tetején lévő – stilisztikailag kifogásolható – barokk sisak.

A sülyi emberek hódolatát ábrázoló ajtón át, a kőkarzatot tartó két tömzsi oszlop között lépünk be a főhajóba, szemben a furcsán alacsonyan beépített csúcsíves ablakokkal. A fehérre színezett lapos mennyezet tovább erősíti a templom belső egyszerűségét is: minden pompát nélkülöz. Az oldalhajóban „félretéve” viszont egy márványos hatású, bordó, zöld és arany színekben pompázó barokk oltár áll.

A temérdek különböző stílusú épületrész, berendezés, használati tárgy egy több mint fél évezredes templom izgalmas történelmét sejtetik. Lássuk hát, mi is történt az évszázadok folyamán!

A sülysápi Kisboldogasszony-templom története

Írta: Katus Norbert

2013. szeptember 12. csütörtök, 17:32 - Módosítás: 2013. szeptember 12. csütörtök, 17:53

„Temploma legrégebb műépítményeink egyike. Össze van benne keveredve a román és a gót stílus, ami a XIII. század építészetére vall.” [\[1\]](#)

„A templom már a középkorban is állt, valószínűleg Szent István király templomépítő törvénye eredményeként is épült itt egy kis templom, amely azonban teljesen megsemmisült.” [\[2\]](#)

Sülyt 1259-ben említik először írott források. Ekkor IV. Béla király a Nyulak szigeti apácáknak adományozta ezt a birtokot. Mivel ekkor konkrét utalást nem találunk, csak feltételezhetjük, hogy ekkoriban is állt itt már egy templom. A tornyot csak később építették hozzá, éspedig, ha helyesen van megfejtve a toronyablak alá vésett évszám, 1498-ban. Az 1958-ban megjelent Pest megye műemlékei című könyvben is 1498-ra datálják a templom építését, majd így folytatódik a leírás:

„Ugyanis a torony legfelső emeletében később befalazott és 1498-nak megfejtett évszámú kő volt.” [\[3\]](#)

A templom XV. századi eredetét tipikus alaprajzi kialakítása is alátámasztja, hiszen a korszakra jellemző módon eredetileg egyhajós kialakítással, poligonális szentéllyel, támpillérekkel épült. A ma látható templomot Nagylucsei Dóczy Orbán egri püspök, kancellár építtette.

Bozóki Lajos és Nagy Veronika 2000-ben végzett régészeti falkutatása érdekes megállapításokat tesz a falakban található építőkövek vizsgálata alapján. Több helyen találtak a gótikus építménybe beépített, korábbról származó köveket, faragványokat. Megállapítják, hogy „a templom legkorábbi része (...) a XIV. század végére, a XV. század elejére keltezhető”

[\[4\]](#)

.

Az 1696-ban a főhajóhoz toldott nyugati oldalhajó falában érdekes módon egy XIV. századi ablak van beépítve.

Ezek alapján elmondhatjuk, hogy a török hódoltság után felújított, eredetileg 1498-ban épült gótikus templom több eleme egy még korábbi építmény emlékeit őrzi.

Itt álljunk meg egy pillanatra, és próbáljunk egy vizuális kalandra vállalkozni, képzeljük el, milyen templomot építtetett Nagylucsei, az ország egyik legbefolyásosabb embere egy, a XV. század végén kis lélekszámú településen, Sülyben...

Korántsem voltak olyan tömzsik az oszlopok és alacsonyan az ablakok, hiszen a mai padlószint jóval magasabban van az eredetnél, kb. 50-70 centiméterrel számolva már helyükre kerülnek az említett elemek. Érdekes belegondolnunk, hogyan kerülhetett a XV. századi kőből faragott pasztofórium köré olyan vöröses festés, amiben a legutóbbi falkutatáskor növények gyökereinek lenyomatai láthatóak voltak. A török hódoltság alatt az eredeti hálóboltozatos mennyezet beszakadt, később nem állították helyre. A szentélyben pedig hosszú éveken keresztül a nyílt égbolt alatt cserjék, fák nőttek, nyomaikat hátrahagyva az utókor kutatóinak.

A sülysápi Kisboldogasszony-templom története

Írta: Katus Norbert

2013. szeptember 12. csütörtök, 17:32 - Módosítás: 2013. szeptember 12. csütörtök, 17:53

Sajnos a jelenleg rendelkezésre álló írott források és kutatási eredmények alapján nem tudjuk biztosan, hogyan nézett ki a templom az 1696-os újjáépítést megelőzően. Egy-egy apró információmorzsa alapján azonban egy valódi kis ékszerdoboz lehetett a sülyi pusztában.

A kezdetekre vonatkozó eltérő adatokon kívül a további történeti megvilágítás azonos: „A török hódoltság alatt a templom nem pusztult el, csupán a mennyezete szakadt be.” 1696-ban helyreállították, a főhajó bal oldalát is lebontották, s egy nyolcszor négy méteres kápolnát építettek hozzá. Valószínűleg ekkor helyezték át a korábbi ablakokat a bővítmény falába.

E rész alatt van a Sőtér család sírboltja, melybe a jelenleg padlóba illesztett, s egykori domborművű címerétől és feliratától végképp megfosztott sírkőlapnak elmozdításával lehet bejutni. A sírboltban a Sőtér és Etre család nyolc tagja nyugszik. A Sőtér Éva adományából fennmaradt, ma is meglévő hármass osztású miseruha ezüsstel átszőtt fehér selyem, alján sodrott aranyfonállal hímzett levelek, ágak közt virágok (némelyek aranyozott flitterből) található. Hegyi kristállyal van díszítve.

A templomot az évek során többször felújították és tatarozták. A XVIII. században a Szűz Mária születésének tiszteletére emelt gazdag díszítésű főoltáron kívül két mellékoltára is volt. Egy

A sülysápi Kisboldogasszony-templom története

Írta: Katus Norbert

2013. szeptember 12. csütörtök, 17:32 - Módosítás: 2013. szeptember 12. csütörtök, 17:53

Szent Ferenc- és egy másik Szűz Mária-oltár. A szószéket díszítő szobrok a négy evangélistát és (angyalokkal körülvéve) Szűz Máriát ábrázolták. A falakon valószínűleg freskók voltak. A sekrestyében egy Szent Mihály tiszteletére szentelt oltár állt, amelyet Esterházy Antal földesúr adományozott.

Legrégebbi és legértékesebb kegytárgyait 1876-ban elrabolták.

1937-ben építették a jobb oldali kereszthajószárnyat és a kőkarzatot. A hajó bal oldali toldalék részében famennyezettel fedett kápolna, felette oratórium volt. 1937-ben a famennyezetet lebontották.

1976-ban is renoválták a templomot. Ekkor bontották ki a szentély zárásában található középső, csúcsíves ablakot. A ma használatos pasztofóriumot ugyancsak 1976-ban, villanyszerelési munkák közben találták meg. A szentély falára új stációképek készültek Pethő Attila kivitelezésében. Az áldoztatórácsot is ekkor bontották el. A barokk főoltárt és oltárképet a jobb mellékhajóban helyezték el. Helyére új szembemisézős kőoltár és ambó készült.

2009-ben kezdődött és 2010-ben ért véget a talán legjelentősebb külső felújítás az 1937-es bővítés óta. A templom külsejét fehérre színezték, lecserélték a teljes tetőfedést – természetesen borították. A jobb mellékhajó feletti fa tetőszerkezetet lecserélték. A szentélytetőre felújítva visszakerült a 94. képen is látható régi kereszt. 2011-re megújult az egykori (barokk) főoltár is, mely így visszanyerte eredeti pompáját. A felújított, ma eredeti színeiben pompázó barokk főoltár vörös-zöld-kék színe meglehetősen hatott a korábban csak fehérre mázolt szín után.

A Kisboldogasszony-templom rejtegeti félezer éves történetét. Az egyszerű megjelenés ellenére imitt-amott felcsillan egy-egy homályos jel a régmúltból, ami azonban újabb kérdéseket vet fel azokban, akik válaszokat keresnek: miért került a XV. század végén egy kis „ékszerdoboz” a sülyi pusztába...

Fontosabb irodalom:

Ahogy nagyszüleink látták – Sülysáp. Katus Norbert, Kucza Péter, Sülysáp, 2013.

Historia Domus 1724-1934. Tápiósülyi plébánia története 1724-1934. A latinul írt részeket fordította, a hiányokat pótolni igyekezett, az elszámolásokat összeállította és válogatta: László J. Vid. Bp., kézirat, 1981. Megtalálható a plébánián.

Historia Domus II. 1977-től napjainkig. Dr. Szegedi László plébános leírása (pléb. 1973-tól). Megtalálható a plébánián.

Pest megye műemlékei II. Budapest, 1958. Akadémiai Kiadó. Írta a Magyar Tudományos Akadémia Topográfiai Munkaközössége. Hivatkozott irodalom: Vályi András, Magyar országnak leírása. Buda 1799, III. köt. 29. – Galgóczy, III. köt. 381. – Gerecze, 637. – Borovszky, I. köt. 142. – Báró Forster Gyula, Magyarország műemlékei. Bp. 1913, III. köt. 232. – Chobot, I. köt.

269-270.

Studia Comitatus 27. (Tanulmányok Pest megye Múzeumaiból) **Pest megye középkori templomai.**

Tari Edit.

Szentendre, 2000.

A Tápiósülyi Szűz Mária születése romai katolikus plébániatemplom. Tanulmány, BME Építőmérnöki Kar Magasépítési Tanszék. Szabó Gergely, Sülysáp, 2005.

Tápiósüly (Sülysáp) arculatvizsgálata és helyi védelmi javaslata. Tóth Krisztina szakdolgozata. BME Építészmérnöki kar, 2008.

Vácegyházmegye múltjából II. (Capita ex Historia Dioecesis Vaciensis) Szerk.: Félegyházy József. Vác, 1947.

A Váci Egyházmegye történeti földrajza – a templomos helyek története. Varga Lajos. Vác, 1997.

[1] TÓTH 43. p. (> Historia Domus I.)

[2] Historia Domus I.

[3] Műemléki Könyvtár. Rómer-hagyaték XL. számú csomag.

[4] BOZÓKI-NAGY 34-35. p.

A sülysápi Kisboldogasszony-templom története

Írta: Katus Norbert

2013. szeptember 12. csütörtök, 17:32 - Módosítás: 2013. szeptember 12. csütörtök, 17:53
